

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 20290/2022
20.09.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић, Марине Милановић, Радославе Мађаров и Бранке Дражић, чланова већа, у парници тужиоца Општа болница Сремска Митровица, чији је заступник Правобранилаштво Аутономне покрајине Војводине, Нови Сад, против тужене АА, рођене ... из ..., чији је пуномоћник Милан Голубовић, адвокат из ..., ради накнаде штете, одлучујући о ревизијама парничних странака изјављеним против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3145/22 од 19.08.2022. године, у седници већа одржаној 20.09.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3145/22 од 19.08.2022. године.

НЕ ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3145/22 од 19.08.2022. године, као изузетно дозвољеној.

ОДБАЦУЈЕ СЕ, као недозвољена, ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3145/22 од 19.08.2022. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 4934/17 од 31.01.2022. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да тужиоцу исплати 282.000,00 динара са законском затезном каматом од 25.08.2017. године до исплате (трошкови специјализације – уплата семестра, полагања стручног испита и дипломе). Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца у делу којим је тражио камату на 282.000,00 динара за период од 04.11.2015. године до 24.08.2017. године. Ставом трећим изреке, делимично је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да му тужена поред износа досуђеног ставом првим изреке са каматом, исплати још и 4.709.936,78 динара са законском затезном каматом од 04.11.2015. године до

исплате (исплаћене зараде за време специјализације), 1.052.326,02 динара са законском затезном каматом од 04.11.2015. године до исплате (трошкови превоза за време специјализације), 2.386.929,16 динара са законском затезном каматом од 04.11.2015. године до исплате (трошкови зараде са доприносима исплаћеним на терет послодавца у периоду од фебруара 2014. године до септембра 2015. године) и 8.856.358,28 динара са законском затезном каматом од 04.11.2015. године до исплате (брuto зарада специјалисте ... са доприносима за период до потпуног испуњења уговорне обавезе од 76 месеци). Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати 109.500,00 динара са законском затезном каматом од извршности одлуке до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 3145/22 од 19.08.2022. године, одбијене су жалбе парничних странака и првостепена пресуда потврђена у ставу другом, трећем и четвртм изреке и одбијени захтеви парничних странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену парничне странке су благовремено изјавиле ревизију, и то тужилац због погрешне примене материјалног права, а тужена због погрешне примене материјалног права у делу одлуке о трошковима поступка.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11...10/23), Врховни суд је оценио да је ревизија тужиоца неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, Уговором о раду број .. од 02.03.2009. године тужена је засновала радни однос на неодређено време код тужиоца, на пословима доктора медицине – Одељење за ..., са уговореним правом на зараду. Тужена је код тужиоца ступила на рад 02.03.2009. године. Анексима уговора о раду од 10.08.2009. године, 12.04.2011. године, 10.02.2014. године и 01.10.2014. године, мењани су послови које је тужена обављала код тужиоца. Решењем директора тужиоца од 21.08.2009. године туженој је, као доктору медицине у Служби за ..., одобрена специјализација из ... . Дана 01.10.2009. године тужилац и тужена закључили су уговор којим су регулисали права и обавезе поводом упућивања на специјализацију из ... . Наведеним уговором одређено је да се за време извођења специјализације из ... послодавац обавезује да запосленом исплаћује зараду утврђеном Уредбом о коефицијенту за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама (члан 3), да је тужена у обавези да се јави на рад по истеку времена које је дужна да проведе на специјализацији (члан 5) и да је дужна да остане на раду код тужиоца најмање двоструко дуже од укупног времена трајања специјализације (члан 6). Чланом 7. наведеног уговора одређено је да уколико запослени после завршетка специјализације напусти здравствену установу или не остане на раду у складу са чланом 6. уговора, у обавези је да обештети здравствену установу, односно да исплати: 1. зараду за припадајућим порезима и доприносима коју је остварио у време обављеног специјалистичког стажа, 2. исплаћене путне трошкове, 3. укупне трошкове специјализације који обухватају: трошкове уписане специјализације, спровођења семестралне наставе, трошкове за полагање специјалистичког испита и издавања

специјалистичке дипломе (став 1), те да се запослени обавезује да обештети здравствену установу почев од дана почетка специјализације до истека рока трајања обавезе рада у здравственој установи (став 2). Решењем директора Опште болнице Сремска Митровица број .. од 04.11.2015. године туженој је отказан Уговор о раду од 02.03.2009. године са анексима, због повреде радне дисциплине, са 04.11.2015. године, због неоправданог изостајања са посла непрекидно два дана у току месеца, уз усмено изјашњење тужене да напушта установу и даје отказ. Тужена је на специјализацији била у периоду од 01.10.2009. године до 29.01.2014. године, а након тога на раду код тужиоца од 29.01.2014. године до 04.11.2015. године. Према налазу и мишљењу судског вештака економско-финансијске струке, висина трошкова за упис семестра, полагања испита и диплома за време специјализације тужене, које је тужилац исплатио за тужену у периоду од 01.10.2009. године до 29.01.2014. године износи 282.000,00 динара. Висина бруто зараде са доприносима на терет послодавца за време специјализације тужене, која јој је исплаћена за период од 01.10.2009. године до 29.01.2014. године износи 4.709.936,78 динара. Трошкови превоза за време специјализације тужене ван Опште болнице Сремска Митровица за наведени период износе 1.052.326,00 динара. Трошкови за време специјализације тужене, које јој је тужилац исплатио по основу уговора о специјализацији, за наведени период износе 6.044.262,80 динара. Трошкови бруто зараде са доприносима на терет послодавца, која је исплаћена туженој након завршетка специјализације за период од фебруара 2014. године до септембра 2015. године, износе 2.386.929,16 динара, док бруто зарада специјалисте ... са доприносима на терет послодавца за преостали период до потпуног испуњења уговорне обавезе од 76 месеци износи 8.856.358,28 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да је тужбени захтев за накнаду штете у висини трошкова специјализације основан, из разлога што је тужилац у складу са уговореном одредбом сносио ове трошкове, док је тужена супротно уговорној обавези остала на раду знатно краћи период од оног који је био уговорен, због чега је таквим поступањем причинила штету тужиоцу и у обавези је да исту накнаду у смислу члана 154. ЗОО и 49. Закона о раду. Тужиоцу на досуђенх 282.000,00 динара припада законска затезна камата од дана подношења тужбе до исплате, у складу са чланом 324. ЗОО, док је захтев за накнаду камате на досуђени износ за период од 04.11.2015. године до дана подношења тужбе неоснован, јер тужилац није доказао да се тог дана обратио туженој захтевом за накнаду штете. Неоснован је и тужбени захтев за исплату износа на име исплаћене зараде туженој за време специјализације и трошкова зараде са доприносима на терет послодавца за период када је тужена радила код тужиоца након завршене специјализације, из разлога што је специјализант у радном односу и припада му зарада и за време док му траје специјализација, а све у складу са зајемченим правом на накнаду за рад из члана 60. став 4. Устава РС и Програмом специјализације који обухвата и непосредно пружање здравствене заштите. С тим у вези, неоснован је и тужбени захтев за исплату трошкова превоза у периоду када је тужена за време трајања специјализације била у радном односу код тужиоца, јер су били неопходни ради одласка на специјализацију и доласка на радно место. Осим тога, нижестепен судови су као претходно питање одлучили о ништавости одредбе члана 7. Уговора о специјализацији, у смислу члана 103. Закона о облигационим односима, јер је тужена, као запослена, том одредбом лишена права на зараду за време трајања специјализације и за обављени рад у том периоду, што је супротно зајемченом праву на накнаду за рад из члана 60. став 4. Устава, а такође је и неодређена и неодредива, с обзиром да није јасно наведено које се зараде узимају као параметар за утврђивање евентуалне накнаде.

Неоснован је и тужбени захтев у делу за накнаду штете на име бруто зараде специјалисте ... са доприносима у периоду до потпуног испуњења уговорне обавезе, јер тужилац наведене изнесе није исплатио туженој, нити је доказао да је исте исплатио неком другом лекару специјалисти ... . Поред наведеног, како уговором није уговорена уговорна казна у смислу члана 270. Закона о облигационим односима, то је тужбени захтев за тражене видове материјалне штете неоснован.

По оцени Врховног суда, неосновано се ревизијом тужиоца указује да се наведени закључак нижестепених судова заснива на погрешној примени материјалног права.

Чланом 60. став 1. и 4. Устава РС, зајемчено је право на рад у складу са законом и да свако има право на поштовање достојанства своје личности на раду, безбедне и здраве услове рада, потребну заштиту на раду, ограничено радно време, дневни, недељни одмор, плаћени годишњи одмор, правичну накнаду за рад и на правну заштиту за случај престанка радног односа, те да се нико тих права не може одрећи.

Законом о раду („Службени гласник РС“, број 24/05...95/18), којим се као матичним законом уређује садржина права на рад, сагласно уставној одредби да се право на рад јемчи у складу са законом, прописано је да се права, обавезе и одговорности из радног односа, односно по основу рада, уређују овим законом и посебним законом, у складу са ратификованим међународним конвенцијама, да се права, обавезе и одговорности из радног односа уређују колективним уговором и уговором о раду, а правилником о раду, односно уговором о раду само када је то овим законом одређено (члан 1); да се одредбе овог закона примењују и на запослене у државним органима, органима територијалне аутономије и локалне самоуправе и јавним службама, ако законом није другачије одређено (члан 2. став 2), да је послодавац дужан да запосленом омогући образовање, стручно оспособљавање и усавршавање када то захтева потреба процеса рада и увођење новог начина и организације рада, да је запослени дужан да се у току рада образује, стручно оспособљава и усавршава за рад. Трошкови образовања, стручног оспособљавања и усавршавања обезбеђују се из средстава послодавца и других извора, у складу са законом и општим актом. У случају да запослени прекине образовање, стручно оспособљавање или усавршавање, дужан је да послодавцу накнади трошкове, осим ако је то учинио из оправданих разлога (члан 49).

Законом о здравственој заштити („Службени гласник РС“ број 107/05...113/17) прописано је да се права, дужности и одговорности запослених у здравственој установи, односно приватној пракси остварују у складу са прописима о раду, ако овим законом није другачије одређено (члан 172), а да се под стручним усавршавањем у смислу овог закона подразумева стицање знања и вештина здравствених радника које обухвата специјализација и уже специјализације и да трошкове стручног усавршавања здравствених радника сноси послодавац (члан 181). Чланом 184. овог закона, прописано је да је здравствени радник, односно здравствени сарадник дужан да закључи уговор са здравственом установом, односно приватном праксом о правима, обавезама и одговорностима за време стручног усавршавања у току специјализације, односно уже специјализације (став 9), да је здравствени радник, односно здравствени сарадник дужан да у здравственој установи из плана мреже проведе у радном односу двоструко дужи период од периода трајања специјализације односно уже специјализације, по положеном специјалистичком испиту (став 10). Здравствени

радник, односно здравствени сарадник може да обавља здравствену заштиту из области коју специјализира само под надзором овлашћеног здравственог радника, односно здравственог сарадника – ментора (став 11).

Чланом 154. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78...“Службени гласник РС“ број 18/20), прописано је да ко другоме проузрокује штету дужан је накнадити је, осим уколико не докаже да је штета настала без његове кривице. Чланом 270. став 1. ЗОО, прописано је да поверилац и дужник могу уговорити да ће дужник платити повериоцу одређене новчане износе или прибавити неку другу материјалну корист ако не испуни своју обавезу или ако задоцни са њеним испуњењем (уговорна казна).

Имајући у виду цитиране законске одредбе, произлази да се на права, обавезе и одговорности здравствених радника и сарадника примењују општи прописи о раду, пре свега Закон о раду, осим у погледу оних права, обавеза и одговорности које су Законом о здравственој заштити посебно уређене, када се примењују одредбе тог закона. Специјализација, као облик стручног усавршавања, уређена је Законом о здравственој заштити, из којег произлази да је за време специјализације запослени и даље у активном радном односу у здравственој установи која му је одобрила специјализацију, као и да под надзором ментора може да обавља здравствену заштиту из области коју специјализира. Следом наведеног, специјализација је посебан вид стручног усавршавања који подразумева и рад са пацијентима на пружању здравствене заштите, за време кога специјализант има право на зараду, будући да Законом о здравственој заштити и Законом о платама у државним органима и јавним службама није друкчије прописано.

Сагласно наведеном, како је тужена била специјализант у радном односу, да програми специјализације обухватају и непосредно пружање здравствене заштите, у складу са Законом о здравственој заштити, то јој за време трајања специјализације припада зарада, због чега су по оцени Врховног суда, правилно нижестепени судови закључили да је неоснован тужбени захтев за враћање исплаћених зарада са припадајућим доприносима за време специјализације и након завршене специјализације, јер би тиме тужена била лишена права на зараду за време трајања специјализације и за обављени рад у том периоду, што је противно одредби члана 60. Устава РС. Право на накнаду за рад једно је од основних права по основу рада, које не може бити предмет слободног располагања, а што је управо учињено уговором од 01.10.2009. године, којим су тужилац и тужена регулисали права и обавезе поводом упућивања на специјализацију из ... . Због наведеног, без утицаја су ревизијски наводи тужиоца да тужена није била приморана да потпише предметни уговор и оде на специјализацију.

Осим тога, трошкове специјализације запосленог сноси послодавац, а заузврат, здравствени радник је дужан да по положеном специјалистичком испиту у здравственој установи из Плана мреже проведе у радном односу двоструко дужи период од периода трајања специјализације. Последице повреде те обавезе Законом о здравственој заштити нису посебно уређене, већ је прописано да се о правима, обавезама и одговорностима за време стручног усавршавања у току специјализације закључује уговор између установе и запосленог. Такође, Законом о раду је уређена само ситуација када запослени прекине образовање, стручно оспособљавање или усавршавање, те је дужан да послодавцу накнади трошкове, осим ако је то учинио из

оправданих разлога. Неосновани су ревизијски наводи тужиоца да је тужена у складу са наведеном одредбом Закона о раду у обавези да накнади штету, јер у конкретном тужена није прекинула усавршавање већ је, напротив, положила специјалистички испит.

Следом наведеног, правилно су нижестепени судови закључили да тужилац нема право ни на повраћај исплаћених трошкова превоза туженој за време трајања специјализације, као акцесорног потраживања, које је везано за зараду и обављање послова и радних задатака на радном месту.

Супротно ревизијским наводима, правилна је одлука нижестепених судовоа о одбијању тужбеног захтева за накнаду штете на име бруто зараде специјалисте ... са доприносима у периоду до потпуног испуњења уговорне обавезе. Тужилац наведене износе није исплатио туженој, а није ни у складу са чланом 231. ЗПП предложио нити приложио доказе на околност да је исте исплатио неком другом лекару специјалисти ...

Овај суд је приликом доношења одлуке имао у виду и остале наводе ревизије, али је оценио да су неосновани, јер суштински представљају понављање навода који су истицани у жалби против првостепене пресуде, а ове наводе је другостепени суд правилно оценио као неосноване и за ту оцену дао јасне и довољне разлоге, које у свему прихвата и овај суд.

Из напред изнетих разлога, применом члана 414. ЗПП, одлучено је као у ставу првом изреке.

Према одредби члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр.72/11...18/20), ревизија је изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом, ако је по оцени Врховног суда потребно да се размотре правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, као и ако је потребно ново тумачење права (посебна ревизија).

Испитујући дозвољеност изјављене ревизије тужене, на основу члана 404. став 2. Закона о парничном поступку, Врховни суд је оценио да нису испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене. Наиме, ревизијом се побија одлука која не чини главни захтев, којом је одлучено о трошковима поступка, чији обрачун се врши у свакој парници појединачно, на основу адвокатске тарифе, према успеху у спору, узимајући у обзир само оне трошкове који су били потребни ради вођења парнице. Будући да се оспорава споредна одлука о процесном питању конкретног спора, не постоји потреба за разматрањем правних питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, као ни потреба уједначавања судске праксе или новог тумачења права. Из наведених разлога, одлучено је као у ставу другом, применом члана 404. став 2. ЗПП.

Ревизија није дозвољена у смислу члана 410. став 2. тачка 5. у вези са чланом 420. ЗПП.

Одредбом члана 28. ЗПП, прописано је да ако је за утврђивање стварне надлежности, састава суда, права на изјављивање ревизије и у другим случајевима прописаним у овом закону, меродавна вредност предмета спора, као вредност предмета спора узима се само вредност главног захтева (став 1). Камате, уговорна казна и остала споредна тражења, као и парнични трошкови не узимају се у обзир ако не чине главни захтев (став 2).

Имајући у виду да је у конкретном случају ревизија тужене изјављена против другостепене одлуке о трошковима поступка, дакле против решења којим је одлучено о споредном тражењу, које не представља главно потраживање, то ревизија није дозвољена, па је Врховни суд, применом члана 413. ЗПП, одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керкез с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**